

UDK: 159.922.1.072:613.88; DOI: 10.7251/STED0415111B

POLNE RAZLIKE U POVEZANOSTI SEKSUALNE KOMPULZIVNOSTI S POČETKOM I FREKVENCIJOM MASTURBATORNIH I INTERPERSONALNIH SEKSUALNIH AKTIVNOSTI

Džanan Berberović⁴⁶

Na uzorku od 1711 studenata (649 muškaraca i 1062 žene) iz Srbije ($N=570$) i BiH ($N=1141$), uzrasta od 19 do 25 godina ($M=21.88$, $SD=0.67$), ispitana je povezanost nivoa seksualne kompulzivnosti s početkom i frekvencijama masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti. Korišćena je Skala seksualne kompulzivnosti (Sexual Compulsivity Scale, SCS) Kalichmana i Rompae za utvrđivanje nivoa seksualne kompulzivnosti, te Upitnik o seksualnosti i seksualnim preferencijama za žene i muškarce, pomoću kojeg su dobijeni podaci o početku i frekvenciji masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti (jednom ili više puta dnevno, sedmično, mjesečno, godišnje ili nikada). S obzirom na izrazito nepravilnu distribuciju skorova seksualne kompulzivnosti na cijelom uzorku, korišćena je neparametrijska statistika (Spearmanov ρ koeficijent korelacije, Kruskal-Wallis H i Mann-Whitney U test). Kruskal-Wallisov H test je otkrio statistički značajnu razliku među grupama koje izjavljuju da masturbiraju različitom frekvencijom, $H(4, N=708)=514$, $p<.001$, a najviše skorove na seksualnoj kompulzivnosti imaju oni koji izjavljuju da masturbiraju jednom ili više puta dnevno. Otkrivena je i značajna razlika među grupama koje izjavljuju da upražnjavaju interpersonalne seksualne aktivnosti različitom frekvencijom, $H(4, N=1711)=403$, $p<.001$, s najvišim prosječnim skorovima u grupi koja seksualne odnose upražnjava jednom ili više puta dnevno. Rezultati su pokazali i negativnu korelaciju između nivoa seksualne kompulzivnosti i početka s masturbatornim ($\rho=-.27$, $p<.001$), kao i interpersonalnim seksualnim aktivnostima ($\rho=-.32$, $p<.001$). Odnosno, skorovi na seksualnoj kompulzivnosti rastu, kako dob započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima opada. Ovaj trend je isti i kod žena i kod muškaraca. Subjekti koji upražnjavaju masturbatorne i interpersonalne seksualne aktivnosti jednom ili više puta dnevno tendiraju ka višim skorovima na seksualnoj kompulzivnosti u odnosu na one koji se u ovim seksualnim aktivnostima angažuju rjeđe.

Ključne riječi: seksualna kompulzivnost, masturbacija, interpersonalne seksualne aktivnosti

Uvod

Autori koji se bave istraživanjem seksualno kompulzivnog ponašanja koriste razne termine za označavanje ovog fenomena, a najfrekventniji su termini „seksualna zavisnost“ (npr. Carnes, 1996; Gold & Heffner, 1998), „seksualna kompulzivnost“ (npr. Coleman, 1991) ili „seksualna impulzivnost“ (npr. Barth & Kinder, 1987). Riječ je o ponašanju u kojem pojedinac ima ekstremno intenzivan seksualni nagon ili je opsjednut seksom, pa nije u mogućnosti da kontroliše svoje seksualne misli, osjećanja i ponašanja (Seegers, 2003). Mlađe odrasle osobe se

⁴⁶Kazneno-popravni zavod Tuzla, Bosna i Hercegovina; kontakt telefon: +38766/155-142, email: dzananberberovic@gmail.com

upuštaju u razne vrste seksualnih aktivnosti, neke odlučuju da uopšte ne učestvuju u interpersonalnim seksualnim aktivnostima (Caroll, 2007), dok neke, zbog frustracija u seksualnim iskustvima, odlučuju da neko vrijeme apstiniraju (Elliot & Brantely, 1997).

Masturbacija je jedno od vjerovatno najmanje tačno izvještavanih seksualnih ponašanja (Halpern, Udry, Suchindran, & Campbell, 2000). Novija istraživanja sugerišu da 92% mladih muškaraca i 77% mladih žena izjavljuje da masturbira (Hebernick et al., 2010), što je znatno više u odnosu na raniji izvještaj Janusa i Janusove (Janus & Janus, 1993). Moguće je da ovakvom porastu doprinose i promjene u odnosima između žena i muškaraca, kao i drugačije prikazivanje seksualnosti u medijima (Keastle & Allen, 2011). Masturbacija je dugo vremena smatrana patološkom seksualnom aktivnošću, ali se danas smatra da ona doprinosi pozitivnijim iskustvima i boljem seksualnom zdravlju (Coleman, 2002), posebno zbog naznaka da može uticati na to da žene formiraju pozitivniju sliku o svom tjelesnom selfu (Shulman & Horne, 2003), iako mnoge žene ne samo da imaju negativnu percepciju masturbacije per se, nego imaju negativnu percepciju i prema ženama koje masturbiraju (Hogarth & Ingham, 2009). U navedenom istraživanju je svega 7.20% muškaraca i čak 72.30% žena izjavilo da nikad ne masturbiraju. U drugom istraživanju (Bancroft, Herbenick, & Reynolds, 2003), 17% žena i 2% muškaraca izjavilo je da nikada ranije nije masturbiralo, 40% žena i 38% muškaraca su masturbirali i prije puberteta, a 43% žena i 61% muškaraca nakon puberteta. Prosječna dob započinjanja s masturbatornim aktivnostima u istom istraživanju za žene je bila 12.2, a za muškarce 12 godina, s tim da su žene koje su masturbirale u prepubertetskom dobu, to u prosjeku radile znatno ranije (s 8.3 godina) nego muškarci (s 10.1 godinu), a prosječna dob započinjanja s masturbatornim aktivnostima u postpubertetskom periodu je za žene bila nešto viša (12.8 godina) nego kod muškaraca (12.4 godine).

U seksualnim aktivnostima se posebno ističu razlike između žena i muškaraca, jer su muškarci skloniji da se angažuju u seksualnim aktivnostima koje ne podrazumijevaju pretjerano emocionalno investiranje (Schmitt, 2005). Muškarci pokazuju i permissivnije seksualne stavove, što podrazumijeva i veći broj seksualnih partnera i kratkotrajnih seksualnih susreta (Townsend & Wasserman, 2011). Owen, Fincham i Moore (2011) navode da kratkotrajni seksualni susreti mogu imati i neke pozitivne psihološke efekte (npr. redukcija simptoma depresivnosti) za one koji se u njima angažuju. Interpersonalne seksualne aktivnosti su u navedenom istraživanju definisane kao one vrste seksualnih aktivnosti u kojima dolazi do uzajamne masturbacije, te oralne, analne ili vaginalne penetracije. I na njihovom uzorku su utvrđene evidentne polne razlike u izvještavanju o učestvovanju u seksualnim aktivnostima. Naime, 82.90% muškaraca je izjavilo da upražnjava interpersonalne seksualne aktivnosti, dok je to izjavilo samo 46.52% žena.

Mlade osobe koje ranije stupaju u seksualne odnose ili su ranije izložene pornografskom materijalu, sklonije su da se tokom života upuštaju u rizičnija seksualna ponašanja, odnosno da tragaju za seksualnim senzacijama (Perry, Accordino, & Hewes, 2007). Zbog toga je cilj ovog rada i bio ispitivanje povezanosti seksualne kompulzivnosti (koja predstavlja jedan od oblika seksualno rizičnog ponašanja) s početkom dobi masturbacije i interpersonalnih seksualnih odnosa, kao i s frekvencijom ovih aktivnosti. Konkretno, želio sam utvrditi da li su oni koji se češće angažuju u masturbatornim/solitarnim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima skloniji višim skorovima na seksualnoj kompulzivnosti, zatim kako su seksualna kompulzivnost i uzrast na kojem se započinje s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima korelirane i da li postoje polne razlike u tim korelacijama. Ranija istraživanja potvrdila su više skorove na seksualnoj kompulzivnosti kod muškaraca u odnosu na žene (npr. Benotsch, Kalichman, & Pickerton, 2001; Garos & Stock, 1998; Reece, Plate, & Daughtry, 2001). Takođe, ranija analiza je ukazala na određene razlike u seksualnim preferencijama

između seksualno kompulzivnih žena i muškaraca (Berberović, 2012; 2013a)⁴⁷, a te razlike odnosile su se na broj seksualnih partnera (seksualno kompulzivne žene imaju, a seksualno kompulzivni muškarci bi željeli da imaju više seksualnih partnera), konzumiranje pornografije, te veću sklonost ka analnom i grupnom seksu kod seksualno kompulzivnih muškaraca, dok su seksualno kompulzivne žene izjavljivale o većoj frekvenciji seksualnih odnosa nego seksualno kompulzivni muškarci. Istraživanja (npr. Singh, Wulf, Samara & Cuca, 2000) pokazuju da muškarci ranije stupaju u seksualne odnose nego žene i to u više različitih kultura. Međutim, u postojećem tijelu literature izostaju nalazi u pogledu toga da li se veze seksualne kompulzivnosti s dobi započinjanja masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti ispoljavaju drugačijim intenzitetom kod žena, odnosno muškaraca.

Oslanjajući se na prikazane nalaze prethodnih istraživanja, postavljam tri hipoteze:

- 1) Subjekti koji postižu više skorove na seksualnoj kompulzivnosti češće upražnjavaju masturbatorne i interpersonalne seksualne aktivnosti.
- 2) Skorovi na seksualnoj kompulzivnosti rastu kako dob započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima opada.
- 3) Ne postoje značajne razlike između žena i muškaraca u visini korelacija između seksualne kompulzivnosti s jedne, te dobi započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima s druge strane.

Metod

Uzorak

Istraživanje je sprovedeno tokom akademske 2009/2010. godine⁴⁸ na uzorku od 1711 studenata iz Srbije ($N=570$) i Bosne i Hercegovine ($N=1141$), od čega 1062 ženskog i 649 muškog pola, dobi od 19 do 25 godina ($M=21.88$, $SD=1.67$). Svi učesnici u istraživanju su dali svoj dobrovoljni pristanak, a zbog tematike ispitivanja, subjektima je rečeno da u bilo kojem trenutku mogu prekinuti odgovaranje i ne učestvovati u istraživanju. Istraživanje je sprovedeno na po dva univerziteta u Srbiji (Univerzitet u Beogradu i Univerzitet u Novom Sadu) i BiH (Univerzitet u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli), uz prethodni dogovor s administrativnim sektorima svih univerziteta.

Instrumenti

Skala seksualne kompulzivnosti (Sexual Compulsivity Scale – SCS; Kalichman & Rompa, 1995, 2001). Ovaj instrument namijenjen je procjeni seksualne preokupiranosti i hiperseksualnosti. Instrument se sastoji od ukupno 10 ajtema koji se ocjenjuju na četverostepenoj skali Likertovog tipa (1= uopšte ne kao ja, 2= malo kao ja; 3= uglavnom kao ja i 4=baš kao ja). Ranija istraživanja pokazuju zadovoljavajući nivo konstruktne i kriterijumske valjanosti i unutrašnje konzistentnosti (McBride, Reece, & Sanders, 2008). Unutrašnja

⁴⁷ Citirani izvori (Berberović, 2012, 2013a) i ovaj članak zasnivaju se na istim podacima (vidjeti objašnjenje u okviru sekcije „Metod“), ali u ovom radu se ispituju polne razlike cijelog uzorka, a ne samo pojedinaca koji su identifikovani kao seksualno kompulzivni, kao što je bio slučaj u Berberović (2012, 2013a).

⁴⁸ Rezultati cjelokupnog istraživanja su prikazani u vidu knjige namijenjene širem čitalačkom auditorijumu (Berberović, 2012), a za potrebe ovog rada je, uz odobrenje, izdvojen jedan dio, koji se odnosi na ispitivanje povezanosti između seksualne kompulzivnosti s početkom i frekvencijom masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti na kompletnom uzorku, a ne samo između onih koji su identifikovani kao seksualno kompulzivni, kao što je to bio slučaj s ranijim analizama (Berberović, 2012; 2013a). Ovdje prikazani članak podrazumijeva nešto rigorozniju i detaljniju statističku analizu prikupljenih podataka, sa svrhom približavanja problemske tematike i rezultata naučno-istraživački orijentisanom segmentu akademske zajednice, sa sekundarnim motivom ukazivanja na potrebu za budućim istraživanjima ovakvog karaktera.

konzistentnost skale u ovom istraživanju je bila visoka (McDonaldsova $\omega=.97$). Analiza glavnih komponenata (PCA) skale otkrila je jednu značajnu komponentu, koja je objasnila 66.89% ukupne varijanse (Berberović, 2013b, 2012; Berberović, Jerković, & Emić, 2013).

Upitnik o seksualnosti i seksualnim preferencijama za žene i za muškarce (Berberović, 2012). Upitnik obuhvata ukupno 43 (za žene) odnosno 42 pitanja (za muškarce), a za namjene ovog rada, izdvojene su informacije koje su dobijene iz ovih upitnika, a koje su se odnosile na: dob započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima, kao i frekvenciju masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti. S obzirom na to da se ljudi obično sjećaju svog prvog seksualnog iskustva, bilo solitarnog ili interpersonalnog, od njih se tražilo da odgovore na pitanje kada su prvi puta masturbirali, odnosno imali interpersonalni seksualni odnos (koitus), tako što će napisati godine kada se to desilo. Što se tiče frekvencije masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti, od ispitanika se tražilo da označe onu frekventnost ovih seksualnih aktivnosti koja se najviše odnosi na njih (jednom ili više puta dnevno, nekoliko puta sedmično, nekoliko puta mjesečno, nekoliko puta godišnje ili nikad). Tako je dobijeno pet grupa subjekata, koji masturbatorne i interpersonalne seksualne aktivnosti upražnjavaju na dnevnom, sedmičnom, mjesečnom, odnosno godišnjem nivou, te ih ne upražnjavaju nikad.

Analiza podataka

Kako je dobijena veoma asimetrična distribucija rezultata za seksualnu kompulzivnost na cijelom uzorku (većina subjekata postizala je niske skorove na ovoj skali), korišćena je neparametrijska statistika. Za povezanost između dobi započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima i seksualne kompulzivnosti urađene su Spearmanove rho (ρ) korelacije. Za utvrđivanje razlika između grupa koje se u masturbatornim odnosno interpersonalnim seksualnim aktivnostima angažuju na dnevnom, sedmičnom, mjesečnom, godišnjem nivou ili nikako izvršena je analiza pomoću Kruskal-Wallis H testa, a naknadno (post hoc) poređenje između grupa je izvršeno pomoću serije Mann-Whitney U testova. Kod ovih post hoc poređenja vršena je korekcija vjerovatnoća uz pomoć FDR procedure (Benjamin & Hochberg, 1995). Veličine efekata (r) su procjenjivane u skladu s Cohenovim (1992) preporukama po kojima su .10, .30 i .50 granice za niski, umjereni, odnosno visoki intenzitet efekta. Za utvrđivanje polnih razlika u prosječnoj dobi započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima korišćena je parametrijska statistika, konkretno t -test za utvrđivanje razlika u aritmetičkim sredinama između dva nezavisna uzorka.

Rezultati

Kruskal-Wallis H test pokazao se statistički značajnim kako u poređenju grupa koje se angažuju različitom frekvencijom u masturbatornim ($H(4, N=708)=514, p<.001, \eta^2_H=.30$) tako i u interpersonalnim seksualnim aktivnostima ($H(4, N=1711)=403, p<.001, \eta^2_H=.23$). Prosječni rangovi po grupama su prikazani u Tabelama 1 i 2:

Tabela 1. Prosječni rangovi seksualne kompulzivnosti u zavisnosti od frekvencije masturbiranja

Frekvencija masturbacije (grupe)	N	M_{rang}
Jednom ili više puta dnevno	292	1261.53
Nekoliko puta sedmično	386	1045.61
Nekoliko puta mjesečno	191	947.79
Nekoliko puta godišnje	26	1093.48
Nikad	813	588.01

Uz pomoć Mann-Whitney U post hoc testova sve grupe su upoređene međusobno. Značajne razlike u nivou seksualne kompulzivnosti (svi $p < .05$) pronađene su između onih koji izjavljuju da masturbiraju jednom ili više puta dnevno i onih koji izjavljuju da to rade nekoliko puta sedmično ($U=38121$, $r=-.28$), nekoliko puta mjesečno ($U=14971$, $r=-.39$) i koji to ne rade nikad ($U=31821$, $r=-.57$). Oni koji izjavljuju da masturbiraju nekoliko puta sedmično razlikuju se u nivou seksualne kompulzivnosti od onih koji izjavljuju da to rade nekoliko puta mjesečno ($U=31301$, $r=-.12$) i onih koji to ne rade nikad ($U=70002$, $r=-.45$). Oni koji izjavljuju da masturbiraju nekoliko puta mjesečno razlikuju se od onih koji ne masturbiraju nikad ($U=40797$, $r=-.33$), a takva je razlika dobijena i između onih koji to rade nekoliko puta godišnje i onih koji to ne rade nikad ($U=4544$, $r=-.18$).

Tabela 2. Prosječni rangovi seksualne kompulzivnosti u zavisnosti od frekvencije seksualnih odnosa

Frekvencija interpersonalnih seksualnih odnosa (grupe)	N	M_{rang}
Jednom ili više puta dnevno	170	1251.78
Nekoliko puta sedmično	495	999.94
Nekoliko puta mjesečno	243	1038.83
Nekoliko puta godišnje	59	1032.71
Nikad	744	596.07

Mann-Whitney U post hoc testovima utvrđene su statistički značajne razlike (svi $p < .05$) i između onih koji izjavljuju da učestvuju u interpersonalnim seksualnim aktivnostima jednom ili više puta dnevno i onih koji izjavljuju da to rade nekoliko puta sedmično ($U=27428$, $r=-.26$), mjesečno ($U=13925$, $r=-.38$), godišnje ($U=3233$, $r=-.27$), te onih koji to ne rade nikad ($U=19116$, $r=-.48$). Značajne razlike u nivou seksualne kompulzivnosti su pronađene i između onih koji izjavljuju da učestvuju u interpersonalnim seksualnim aktivnostima nekoliko puta sedmično i onih koji to ne rade nikada ($U=94588$, $r=-.41$). Od onih koji u interpersonalnim seksualnim aktivnostima nikada ne učestvuju razlikuju se i oni koji izjavljuju da u takvim aktivnostima učestvuju nekoliko puta mjesečno ($U=41523$, $r=-.40$), kao i oni koji to rade nekoliko puta godišnje ($U=10111$, $r=-.25$).

Pronađena je niska, odnosno umjerena (Cohen, 1992) negativna korelacija seksualne kompulzivnosti s početkom masturbatornih aktivnosti ($\rho=-.27$, $p < .001$) i početkom interpersonalnih seksualnih aktivnosti ($\rho=-.32$, $p < .001$) na cijelom uzorku. Intenziteti korelacija između seksualne kompulzivnosti i početka masturbatornih aktivnosti nisu se značajno razlikovali na poduzorcima žena i muškaraca ($p=.61$); korelacije su bile niske i negativne u oba slučaja (žene: $\rho=-.15$, $p < .001$; muškarci: $\rho=-.18$, $p < .001$). Nije bilo polnih razlika ni u intenzitetu korelacija između seksualne kompulzivnosti i početka interpersonalnih seksualnih aktivnosti na poduzorcima žena i muškaraca, iako se trend približavao nivou statističke značajnosti ($p=.08$); ove korelacije su takođe bile niske i negativne (žene: $\rho=-.14$, $p < .001$; muškarci: $\rho=-.24$, $p < .001$). Rezultati, dakle, ukazuju na to da dob početka masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti opada kako nivo seksualne kompulzivnosti raste i to kako kod žena, tako i kod muškaraca. Korelacije između masturbatornih i interpersonalnih aktivnosti su bile pozitivne kako kod žena ($\rho=.37$, $p < .001$) tako i kod muškaraca ($\rho=.18$, $p < .001$) i razlika u ovim korelacijama se pokazala statistički značajnom ($p < .001$).

Utvrđeno je da je samo 27.70% žena, odnosno čak 92.80% muškaraca izjavilo da makar nekada (nekoliko puta godišnje ili češće) masturbira. Od njih (uz izuzeće nekolicine ispitanika koji o ovome nisu ostavili podatak), utvrđeno je da su se žene i muškarci izrazito razlikovali u prosječnoj dobi započinjanja s masturbatornim aktivnostima, jer su muškarci izjavljivali da s njima počinju znatno ranije ($M=12.60$, $SD=2.15$) nego žene ($M=14.92$, $SD=3.01$): $t(885)=-12.98$, $p < .001$, $d=0.93$. Takođe, utvrđeno je da je 42.70% žena, odnosno 79.20% muškaraca, izjavilo da makar nekada (nekoliko puta godišnje ili češće) ima interpersonalne seksualne aktivnosti, a bila je izrazita i polna razlika u pogledu dobi započinjanja s njima, tako da

muškarci opet izjavljuju o ranijem započinjanju ($M=16.94$, $SD=1.87$) nego žene ($M=18.61$, $SD=2.15$): $t(965)=-12.94$, $p<.001$, $d=0.83$.

Kada je varijabla statusa veze, odnosno postojanja stalnog intimnog partnera uzeta u razmatranje, ista se u modelu logističke regresije predviđanja seksualne kompulzivnosti na osnovu pet varijabli (postojanja stalnog partnera, frekvencije i početka masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti) pokazala kao jedina neznačajna varijabla i to kako kod mladih muškaraca, tako i kod mladih žena, zbog čega u ovom aspektu istraživanja nije ni uzeta u detaljnije razmatranje (a rezultati nisu prizani zbog prostorne uštede).

Diskusija

Rezultati su pokazali da su najviše skorove na seksualnoj kompulzivnosti imali oni koji izjavljuju da se u masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima angažuju jednom ili više puta dnevno. Bilo je za očekivati da će skorovi na seksualnoj kompulzivnosti rasti kako frekvencija masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti raste, te da će oni koji se češće angažuju kako u solitarnim tako u interpersonalnim seksualnim aktivnostima imati i najviše skorove na seksualnoj kompulzivnosti. Grupe onih koji se angažuju i u solitarnim i u interpersonalnim seksualnim aktivnostima jednom ili više puta dnevno pokazivale su više prosječne skorove na seksualnoj kompulzivnosti od (skoro svih) ostalih grupa, što ukazuje na to da se visoka seksualna kompulzivnost može očitovati i kroz izrazite masturbatorne i kroz izrazite interpersonalne aktivnosti (ili njihovu kombinaciju). Kompulzivna masturbacija je prema nekim autorima (npr. Kafka & Hennen, 1999) jedan od simptoma seksualne kompulzivnosti, a ista može i postojati bez angažovanja u interpersonalnim seksualnim aktivnostima.

Izostanak značajne razlike u seksualnoj kompulzivnosti između grupa koje se u solitarnim seksualnim aktivnostima angažuju jednom ili više puta dnevno u odnosu na one koji se u njima angažuju nekoliko puta godišnje vjerovatno je funkcija inflacije statističke snage za ovaj kontrast, pošto je veličina druge grupe bila izrazito mala.

Varijabla statusa veze, odnosno postojanja stalnog intimnog partnera, nije značajno predviđala skorove seksualne kompulzivnosti. Razlog takvom stanju stvari jeste što sama seksualna kompulzivnost implicira najčešće postojanje više partnera, što znači čak i u slučaju da osoba ima stalnog partnera, to vjerovatno ne znači da ne traga i za drugim seksualnim partnerima. Isto tako, osoba koja skoruje više na seksualnoj kompulzivnosti, tendiraće i većim frekvencijama kako u masturbatornim, tako i u interpersonalnim seksualnim aktivnostima, bez obzira na postojanje stalnog partnera. S druge strane, vrlo je moguće da osobe koje se osjećaju usamljenima imaju poteškoće u ostvarivanju stalnijih intimnih veza, pa kao neku vrstu kopinga s takvom vrstom stresa, koriste strategije kompulzivne masturbacije i kompulzivnog traganja za seksualnim partnerima, a to može biti u vezi s određenim stilovima afektivnog vezivanja, što u ovom radu nije istraživano.

Frekvencija kako masturbatornih, tako i interpersonalnih seksualnih aktivnosti su se pokazale značajno povezane sa seksualnom kompulzivnošću i vrlo je moguće da se radi o dvosmjernoj povezanosti, jer se kod onih koji skoruju više na seksualnoj kompulzivnosti javlja i tendencija da masturbiraju češće, kao i da češće upražnjavaju seksualne odnose, pa se ne može ni govoriti da ove seksualne aktivnosti zaista dovode do seksualne kompulzivnosti, nego je veza dvosmjerna. Kompulzivna masturbacija se vrlo vjerovatno javlja u većem intenzitetu kada je frekvencija interpersonalnih aktivnosti niža, iako je u ovom istraživanju nađena pozitivna povezanost između masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti, kako kod žena, tako i kod muškaraca. Međutim, interesantno je što je polna razlika u ovom slučaju bila značajna, te je visina korelacije između masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti

kod žena nešto viša, nego što je to slučaj s muškarcima. Ovakav nalaz može sugerisati da je upražnjavanje masturbacije kod žena jače povezano s tendencijama ka višim skorovima na seksualnoj kompulzivnosti, nego što je to kod muškaraca, a razlog tome može se ogledati i u veoma visokom procentu muškaraca koji izjavljuju da masturbiraju, kao i na relativno visok procenat žena koje ne masturbiraju. To znači da je vrlo moguće da će muškarci češće masturbirati čak i kad imaju seksualne odnose, a da će to žene rjeđe raditi kad ne upražnjavaju seksualne odnose. Ovo bi trebalo ispitati u narednim istraživanjima.

U ovom istraživanju je procenat žena koje navode da ne masturbiraju relativno visok, komparabilan konzervativnim procentima iz istraživanja poput Hogarth i Ingham (2009), a znatno manji od rezultata nekih drugih reprezentativnih istraživanja (npr. Hebernick, et al., 2010), što znači da se i kod nas ispoljavanje i istraživanje seksualnosti još uvijek susreće s problemima tabuizovanosti. Premda je prikazivanje seksualnosti kroz medije otvorenije (Keastle & Allen, 2011) nego što je to bilo nekada, čini se da su razlike između žena i muškaraca i dalje naglašene. Iako se masturbacija u mnogim istraživanjima smatra pozitivnim seksualnim iskustvom i sugerise se da doprinosi boljem seksualnom blagostanju (Coleman, 2002), čini se da mnoge žene još uvijek nisu dovoljno svjesne toga da je riječ o nečemu što može doprinijeti boljoj percepciji vlastitog tijela (npr. Shulman & Horne, 2003). Vjerovatno je da žene kod nas imaju izrazito negativne percepcije o masturbaciji (i da o tome nerado izvještavaju), kako sopstvenoj, tako i masturbaciji drugih žena, što je generalni trend potvrđen i u nekim inostranim istraživanjima (npr. Hogarth & Ingham, 2009).

Istraživanjem je potvrđena pretpostavka da skorovi na seksualnoj kompulzivnosti rastu kako dob započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima opada. Pri tome, u skladu s postavljenom nultom hipotezom, nije bilo značajnih razlika u intenzitetu ovih korelacija kod žena i muškaraca, što sugerise da je priroda veza između ovih varijabli (generalno, kao i u kontekstu seksualno rizičnih ponašanja) vjerovatno jednaka kod oba pola. Ipak, postoji naznaka mogućnosti nešto veće korelacije između seksualne kompulzivnosti i početka interpersonalnih seksualnih aktivnosti kod muškaraca, zbog čega ovu relaciju treba podvrgnuti replikaciji i podrobnije ispitati. Konkretno, trebalo bi provjeriti da li je ova naznaka trenda produkt razlika u stilu odgovaranja, tako da muškarci izjavljuju da stupaju u seksualne odnose i ranije nego što to zaista čine, dok kod žena postoji trend da izjavljuju da sa seksualnim odnosima počinju kasnije, iako s njima vjerovatno počinju ranije. Ovo je i generalni problem u istraživanjima seksualnosti, gdje na rezultate mogu uticati društveni stavovi prema seksualnosti.

Naznake pomenutog problema vidljive su i u rezultatima ovog istraživanja. Mladi (i muškarci i žene) su izjavljivali da počinju s masturbatornim aktivnostima nešto kasnije nego što je to slučaj u nekim zapadnjačkim istraživanjima (npr. Bancroft et al., 2003). Repliciran je trend da muškarci izjavljuju da s masturbatornim seksualnim aktivnostima započinju ranije nego žene (Bancroft et al., 2003), a to je bio slučaj i s interpersonalnim seksualnim aktivnostima (Singh et al., 2000). Obje ove razlike u korist muškaraca bile su izrazito velike, iako je poznato da žene sazrijevaju u prosjeku nešto ranije nego muškarci (ranije ulaze u pubertet, tj. ranije fizički sazrijevaju), pa bi bilo vjerovatnije da će se kod žena ranije javiti interes u vezi sa seksualnošću. Na ovakav trend rezultata (kako u ovom tako i u inostranim istraživanjima), dakle, najvjerovatnije utiče tabu seksualnosti, koji u našoj sredini, čini se, još uvijek vlada, posebno kad je riječ o ispoljavanju seksualnosti među ženama. Žene i muškarci imaju drugačije stavove prema seksualnim aktivnostima, pa su muškarci skloniji angažovanju u seksualnim susretima koji ne podrazumijevaju dugotrajnije vezivanje (Schmitt, 2005), pokazuju i permissivnije seksualne stavove (Townsend & Wasserman, 2011), a imaju i više nivoa seksualne kompulzivnosti nego žene (Berberović, 2012, 2013a; Garos & Stock, 1998; Reece et al., 2001). To može doprinositi i razlikama koje se ispoljavaju u javnom izražavanju vlastite seksualnosti. Carroll (2007) ističe da se nekontrolisano seksualno ponašanje muškaraca u društvu znatno više

toleriše nego isto takvo ponašanje kod žena. Upravo iz tih razloga je za muškarce karakteristično da svoju seksualnost prikazuju kao pretjeraniju nego što zaista jeste, dok žene svoju seksualnost nešto više ostavljaju u tajnovitosti (Masters, Johnson, & Kolodny, 2006). Neka istraživanja potvrđuju da su mladi koji su ranije izloženi bilo kakvom seksualno eksplicitnom materijalu i koji ranije započinju sa seksualnim aktivnostima bilo koje vrste, kasnije skloniji rizičnijim seksualnim ponašanjima (Perry et al., 2007), kakva je i sama seksualna kompulzivnost. Kod muškaraca postoji manje straha od osude socijalne okoline zbog ispoljavanja vlastite seksualnosti, dok je među ženama taj strah ipak intenzivniji (Gangstead & Simpson, 2000). Tipičan primjer je da muškarci izjavljuju da su imali više seksualnih partnera nego što je to zaista tako, dok žene izjavljuju da su imale manje seksualnih partnera, nego što je to stvarno tako (Buss & Schmidt, 1993; Gangstead & Simpson, 2000), iako to nije slučaj kada je riječ o polnim razlikama u u broju seksualnih partnera između seksualno kompulzivnih žena i muškaraca (Berberović, 2012; 2013a). Zbog mogućih negativističkih stavova prema ženama koje se ponašaju seksualno slobodnije, odnosno zbog apriorne percepcije žena da će biti na bilo koji način devalvirane od strane socijalne sredine, moguće je da su ove razlike u izjavljivanju o dobi započinjanja sa seksualnim aktivnostima, bilo solitarnim, bilo interaktivnim, upravo posljedica takvog mišljenja i odnosa prema ljudskoj seksualnosti, te odražavaju oblik socijalno poželjnog odgovaranja, a ne stvarnog stanja stvari.

Zaključak

Prvi zaključak ovog istraživanja je da će oni koji se češće angažuju u masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima, vjerovatnije postizati i znatno veće skorove na seksualnoj kompulzivnosti, što posredno aludira na stav da „pretjerano“ angažovanje u masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima jednom ili više puta dnevno ipak nosi sa sobom određen rizik i za razvoj psihopatologije ili barem rizičnih seksualnih bihevioralnih obrazaca, kakvi se podrazumijevaju kod postojanja seksualne kompulzivnosti. Drugi zaključak se odnosi na to da je nivo seksualne kompulzivnosti kod studenata (tj. mladih odraslih osoba) iz Srbije i BiH takav da što je dob započinjanja s masturbatornim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima niža, to je za očekivati da će skorovi na seksualnoj kompulzivnosti biti generalno viši. Treći zaključak je da je ovakva povezanost pronađena kako kod mladih odraslih žena, tako i kod mladih odraslih muškaraca, bez da je pol značajno mijenjao snagu tih korelacija. U budućim istraživanjima bi bilo korisno istraživati razlike za žene i muškarce odvojeno, ali i uz uzimanje u obzir razlika u tome da li izjavljuju da u ovom trenutku upražnjavaju seksualne aktivnosti ili ne, što u ovom istraživanju nije bilo izmjereno na način koji omogućava adekvatnu statističku kontrolu. Četvrto, na osnovu dopunskih analiza, utvrđena je izrazita polna razlika, u korist muškaraca, u izvještavanju o učestalosti angažovanosti u solitarnim i interpersonalnim seksualnim aktivnostima (kao i u dobi na kojoj se s njima započinje). Ovo može biti i produkt društvenih stavova, tj. tabua o seksualnosti i razlika u stilovima odgovaranja između žena i muškaraca.

Reference

- Bancroft, J., Herbenick, D. L., & Reynolds, M. A. (2003). Masturbation as a marker of sexual development: Two studies 50 years apart. In J. Bancroft (Ed.), *Sexual development in childhood* (pp. 156-186). Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Barth, R. J., & Kinder, B. N. (1987). The mislabeling of sexual impulsivity. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 13, 15-23.

- Benjamin, Y., & Hochberg, Y. (1995). Controlling the false discovery rate: A practical and powerful approach to multiple testing. *Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)*, 57(1), 289-300.
- Benetsch, E. G., Kalichman, S. C., & Pinkerton, S. D. (2001). Sexual compulsivity in HIV-positive men and women: Prevalence, predictors, and consequences of high-risk behaviors. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 14, 95-117.
- Berberović, Dž. (2012). *Seksualno (kompulzivno) ponašanje mladih u Srbiji i Bosni i Hercegovini*. Tuzla, BiH: Papir-karton.
- Berberović, Dž. (2013a). Razlike u seksualnoj kompulzivnosti između muškaraca i žena. *Engrami*, 34(1), 21-34.
- Berberović, Dž. (2013b). Sexual compulsivity comorbidity with depression, anxiety, and substance use in students from Serbia and Bosnia and Herzegovina. *Europe's Journal of Psychology*, 9(3), 517-530.
- Berberović, Dž., Jerković, I., & Erna Emić (2013, oktobar). *Mjerenje seksualno kompulzivnog ponašanja*. Rad prezentovan na naučno-stručnom skupu Savremeni trendovi u psihologiji, Novi Sad, Novi Sad, Srbija. Preuzeto s <http://goo.gl/PFh8wF>
- Buss, D. M., & Schmidt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 204-232.
- Carnes, P. J. (1996). Addiction or Compulsion: Politics and Illness. *Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention*, 3(2), 127-150.
- Carroll, J. L. (2007). *Sexuality now*. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.
- Coleman, E. (1991). Compulsive sexual behavior: New concepts and treatments. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 4, 37-52.
- Coleman, E. (2002). Masturbation as a means of achieving sexual health. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 14(2/3), 5-16.
- Elliott, L., & Brantley, C. (1997). *Sex on campus: The naked truth about the real sex lives of college students*. New York, NY: Random House.
- Gangstead, S. W., & Simpson, J. A. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and Brain Sciences*, 23, 573-644.
- Garos, S., & Stock, W. A. (1998). Investigating the discriminant validity and differentiating capability of the Garos Sexual Behavior Index. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 5, 251-267.
- Gold, S. N., & Heffner, C. L. (1998). Sexual addiction: Many conceptions, minimal data. *Clinical Psychology Review*, 3, 367-381.
- Halpern, C. J. T., Udry, J. R., Suchindran, C., & Campbell, B. (2000). Adolescent males' willingness to report masturbation. *Journal of Sex Research*, 37, 327-332.
- Hebernick, D., Reece, M., Schick, V., Sanders, S. A., Dodge, B., & Fortenberry, J. D. (2010). Sexual behavior in the United States: Results from a national probability sample of men and women ages 14-94. *Journal of Sexual Medicine*, 7(Suppl.5), 255-265.
- Hogarth, H., & Ingham, R. (2009). Masturbation among young women and associations with sexual health: An exploratory study. *Journal of Sex Research*, 46, 558-567.
- Janus, S. S., & Janus, C. L. (1993). *The Janus report on sexual behavior*. New York, NY: Wiley.
- Kafka, M. P., & Hennen, J. (1999). The paraphilia-related disorders: An empirical investigation of nonparaphilic hypersexuality disorders in 206 outpatient males. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 25, 305-319.
- Kalichman, S. C., & Rompa, D. (2001). The Sexual Compulsivity Scale: Further development and use with HIV-positive persons. *Journal of Personality Assessment*, 76, 379-395.

- Kalichman, S. C., & Rompa, D. (1995). Sexual Sensation Seeking and Sexual Compulsivity Scales: Reliability, validity, and predicting HIV risk behavior. *Journal of Personality Assessment*, 65, 586-601.
- Keastle, C. E., & Allen, K. R. (2011). The role of masturbation in healthy sexual development: Perceptions of young adults. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 983-994.
- Masters, W. H., Johnson, V. E., & Kolodny, R. C. (2006). *Ljudska seksualnost*. Jastrebarsko, HR: Naklada Slap.
- McBride, K. R., Reece, M., & Sanders, S. (2008). Using the sexual compulsivity scale to predict outcomes of sexual behavior in young adults. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15, 97-115.
- Owen, J., Fincham, F. D., & Moore, J. (2011). Short-term perspective study of hooking up among college students. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 321-330.
- Perry, M., Accordino, M. P., & Hewes, R. (2007). An investigation of internet use, sexual and nonsexual sensation seeking, and sexual compulsivity among college students. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 14, 321-335.
- Reece, M., Plate, P., & Daughtry, M. (2001). HIV prevention and sexual compulsivity: The need for an integrated strategy of public health and mental health. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 8, 157-167.
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain Sciences*, 28, 247-275.
- Seegers, J. A. (2003). The prevalence of sexual addiction symptoms on the college campus. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10, 247-258.
- Shulman, J. L., & Horne, S. G. (2003). The use of self-pleasure: Masturbation and body image among African American and European American women. *Psychology of Women Quarterly*, 27, 262-269.
- Singh, S., Wulf, D., Samara R., & Cuca Y. P. (2000). Gender differences in the timing of first intercourse: Data from 14 countries. *International Family Planning Perspectives*, 26(1), 21-43.
- Townsend, J. M., & Wasserman, T. H. (2011). Sexual hookups among college students: Sex differences in emotional reactions. *Archives of Sexual Behavior*, 40, 1173-1181.

SEX DIFFERENCES IN RELATIONSHIPS BETWEEN SEXUAL COMPULSIVITY AND THE ONSET AND FREQUENCY OF MASTURBATORY AND INTERPERSONAL SEXUAL ACTIVITIES

On the sample of 1711 students (649 males and 1062 females) from Serbia ($N=570$) and BiH ($N=1141$), ranging from 19 to 25 years of age ($M=21.88$, $SD=1.67$), the relationships between sexual compulsivity levels and the onset and frequency of masturbatory and interpersonal sexual activities were explored. The Sexual Compulsivity Scale (SCS) of Kalichman and Rompa was used to determine sexual compulsivity levels, whereas the Questionnaire about sexuality for males and females was used in order to determine the onset and frequency of masturbatory and interpersonal sexual activities (once or several times per day, weekly, monthly, yearly, or never). Because of the extremely asymmetric distribution of sexual compulsivity levels in the entire sample, non-parametric statistical methods were used (Spearman's ρ correlation coefficient, Kruskal-Wallis H , and Mann-Whitney U tests). Kruskal-Wallis test revealed significant differences among groups reporting various masturbation frequencies, $H(4, N=1708)=514$, $p<.001$, with the highest scores of sexual compulsivity within the group reporting masturbation once or several times a day. Significant differences were also found among groups reporting engagement in interpersonal sexual activities with different frequencies, $H(4, N=1711)=403$, $p<.001$, with the highest scores of sexual compulsivity among those reporting the engagement in interpersonal sexual activities once or several times a day. Results indicated negative correlation coefficients between sexual compulsivity levels and the onset of masturbatory ($\rho=-.27$, $p<.001$), as well as interpersonal sexual activities ($\rho=-.32$, $p<.001$). In other words, sexual compulsivity increases as the onsets of masturbatory and interpersonal sexual activities decrease. This trend is equivalent for both genders. Subjects engaging in masturbatory and interpersonal sexual activities once or several times a day tend to score higher in sexual compulsivity, comparing to others who engage in these sexual activities generally less frequent.

Keywords: *Sexual compulsivity, Masturbation, Interpersonal sexual activities*

Preporučeni način citiranja:

Berberović, Dž. (2015). Polne razlike u povezanosti seksualne kompulzivnosti s početkom i frekvencijom masturbatornih i interpersonalnih seksualnih aktivnosti. U S. Subotić (Ur.), *STED 2015. zbornika radova iz psihologije* (pp. 111-121). Banja Luka, BiH: Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment.